

לפי שהמטה טפילה לו.

בטל לתינוק (14).

ומשנינן: מטה לגבי חי, מבטלי ליה, (12) היא טפלה לו מפני שהיא משמשת להוצאתו. אבל כיום לגבי תינוק, לא מבטלי ליה. שהרי אין הכיס מסייע להוצאה (13).

ודנה הגמרא: וליחייב משום הוצאת התינוק עצמו?

וממשיכה הגמרא לדון בדין השני שאמר רבא: תינוק מת וכיס תלוי לו בצוארו, פטור.

ומשנינן: רבא — כרבי שמעון פבירא ליה, דאמר כל מלאכה שאינה צריכה לגופה, כגון הוצאת מת, פטור עליה, לפי שמטרת המלאכה היא רק לסלק את הדבר שאינו רוצה בו, (15) ואין זו מלאכת מחשבת, והוצאת מת על מנת לקוברו נחשבת אף היא למלאכה שאינה צריכה לגופה, על אף שההוצאה היא לכבוד המת, כדאיתא בפרק המצניע (16) [לעיל צד ב].

למרות שגם כיס התלוי בצואר תינוק מת אינו משמש להוצאה, אין חייבים על הוצאתו, משום שלבו של המוציא מר על מיתת התינוק, ואין הכיס חשוב לו, ובדעתו לקבור את התינוק עם הכיס, ועל כן הכיס

ומקשה הגמרא על עיקר דבריו של רבא:

שהרי המוציא לא צריך את הוצאת הכיס. [ועיין חזון איש סימן מ"ז ס"ק ג]. והתוספות ר"ד חולק על תירוץ זה, ולדעתו אין להתייחס למלאכה כמלאכה שאינה צריכה לגופה לפי צרכו של עושה המלאכה, אלא כל פעולה שבני אדם צריכים אותה בדרך כלל, הרי היא מלאכה הצריכה לגופה.

12. בספרים שלנו הגירסא היא "מבטלי ליה", ולגבי כיס הגירסא היא "לא מבטלי ליה" משמע מגירסא זו שהדבר תלוי בדעת האדם ולא במציאות עצמה. ורש"י גורס "מבטל לה", והריטב"א גורס "מבטיל". לפי גירסאות אלו ההבדל בין מטה לכיס הוא הבדל מציאותי. ועיין בהערה הבאה.

עוד פירשו התוספות, שטעם הפטור הוא שאין זו דרך הוצאה להוציא כיס כשהוא בידו של תינוק מת. [לפי הגהת הב"ח, ועיין מהרש"א, ועיין תוספות רא"ש].

13. כך משמע מרש"י, וכך מפרש הריטב"א. והריטב"א מביא פירוש בשם רבינו ישעיה שהכיס הוא דבר חשוב, ולכן הוא לא טפל לתינוק, והמטה איננה חשובה ככיס ועל כן היא בטלה. והקשה עליו הריטב"א, שלא כל כיס חשוב מכל מטה.

15. כך מפרש רש"י. [לעיל צג ב ד"ה ורבי שמעון]. והתוספות [לעיל צד א ד"ה ורבי] מפרשים שמלאכה שאינה צריכה לגופה היא מלאכה שלא נעשית לאותו צורך שנעשתה המלאכה בשבילו במלאכת המשכן.

ועוד הקשה הריטב"א, מהגמרא לקמן שמקשה על רבא מהמשנה האומרת שמותר ליטול תינוק עם אבן, ולמה לא נתרץ שהכיס חשוב מאבן!

16. במשנה בפרק המצניע [לעיל צג ב] פוטר רבי שמעון על הוצאת מת לרשות הרבים. עיקר דברי רבי שמעון נאמרו במוציא מת כדי לסלק את הטומאה. ובגמרא שם [צד א] חידשו רבי

14. כך פירש רש"י. והתוספות פירשו פירוש נוסף, שטעם הפטור על הכיס הוא מטעם הפטור על התינוק, שזו מלאכה שאינה צריכה לגופה